

ΜΗΤΗΡ ΘΕΟΥ

V

«Κατεπόθη ὁ Θάνατος εἰς νίκος» —

Δὲν εἶν' ἡ στράτα, ποῦ θαμπῆ τὸ πλῆθος ἔγνια σφίγγει,
Πίσω ἀπὸ ξόδι, ν' ἀκλουθᾶ γραμμῆ, σὰν τὸ μυρμηγκί.

Ἐδῶ, κρατᾶνε ἀθώρητες τὸ πνέμμα μου κολῶνες·
Διάπλατοι εἶν' ὅλοι τοῦ καημοῦ, στὰ σκοτεινὰ, οἱ πυλῶνες !

Μεγάλα δέντρα, τοὺς ἀητούς ψηλὰ ποῦ σταματᾶνε,
Στὴ γῆν αὐτῆ ποῦ στέκομαι, τὴ ρίζα τους πατᾶνε.

Βράχος ὁ κάθε λογισμὸς στὸν ἄλλο ἀπάνω, δίχως
Μιά μάταιη τέχνη, στήνουνε τὸ κοιμητήρι, τείχος

Ποῦ στῶν αἰώνων, ἄσωτο τὸν ποταμὸ, ἄν κυλίσει,
Καθῶς τὸ σήκωσε ἡ ψυχῆ, τὸ ξαναπέρνει ἡ φύση !

Ἦλθ' ἡ νὰ βούλιαζε με μᾶς ἡ ζωὴ — κι' αὐτὸ μαζί της,
Σὰν ἀπ' τὸν ἥλιο ποῦ βυθᾶ ξοπίσ' ὁ ἀποσπερίτης !

Ἦ κυπαρίσσια, δόστε μου, σὰν ἔρχομαι σιμὰ σας,
Νᾶμ' ἄξιος, γιὰ τὸ μῦθο σας καὶ γιὰ τ' ἀναστημά σας !

Κόκκαλα ἄν βγάνει τὸ τσαπὶ, χέρια γυμνὰ, κρανία,
Θεῖε σκελετῆ, οἱ πατέρες μου, σὲ κράζανε Ἄρμονία !

Βαθιὰ Ἄρμονία, τὸ πνέμμα μου, θεϊκὰ ποῦ δυναμώνεις,
Κι' ὡσὰν τὸ Μίνωα, με τοὺς τρεῖς τοὺς κόσμους, μ' ἀνταμώνεις,

Στ' ἀντρίκια μέσα χρόντα μου, ποῦ φανερὸ τὰ ζῶνει
Τὸ Σύμπαν, νᾶχω τὸ κλειδὶ τοῦ πόνου μου στὴ ζώνη !

Νὰ πῶ στή Σκέψη, ποῦ ψηλὰ πολὺ θρονιάζει : Σείσου,
Σὰν κυπαρίσσι ἐρημικὸ, στήν ἅγια μόνωσή σου!

Κι' ἀπὸ τοὺς τάφους π' ὠκλωθες ἀσάλευτη, σηκώσου
Καὶ ρίξε μεσοχείμωνα στὸ χῶμα, τὸν καρπὸ σου !

Ν' ἀστράφει, μ' ἓνα σάλεμμα μονάχα, ἡ πιθυμιά σου,
Γεμάτη ἀπ' τὴ λαχτάρα σου κι' ἀπ' τὴν κληρονομιά σου !

Τ' αὔριο, τὸ χτές, τὸ σήμερα, ὁ ἓνας παλμὸς νὰ ὀρίζει,
Ποῦ σὲ τρισκότιδη νυχτιὰν, ὄλο τ' ἀστέρι ἀθροίζει!

Τί, πάνω ἀπὸ τὰ φέρετρα, δὲ θὰ στορίσεις, Μνήμη,
Μὲ τὸ κοντύλι τὸ χρυσὸ σκυφτὴ, καὶ μὲ τὸ κίμμι

Τὰ κροσσωτά τους τσίνορα μακραίνοντας, τίς κόρες
Βάφοντιας μαῦρες τῶν ματιῶν, σὰ στῶν Φαραῶ τίς κόρες.

Ἄλλ' ὡς τὴ γάργαρη πηγὴ, πιασμένη ἀπὸ τὸν πάγο,
Ἄμμα, τὴ νιότη τους, θαρρῶ κλειστή, στὸ σαρκοφάγο!

Κι' ὡσὰν ἀγάλματα τρανὰ, ποῦ ὀλόκορμα πεσμένα.
Στὸ χῶμα π' ὄσουρ' ὁ καιρὸς, κοιμῶνται σκεπασμένα !

Σὺ ποῦ θωρεῖς τοὺς ὕπνους μου, πρώτη, ἀδερφή, μαρτύρα,
Ἄν τῆς φωνῆς σου, στ' ὄνειρο, δὲν ἄκουσα τὴ λύρα !

Κι' ὡς σ' οὐδα στὴ μετάδοση τὸ χεῖλι νὰ μὴν τρέμει
Σὰν τὴν καρδιά σου δέρνανε, οἱ τέσσερες οἱ ἀνέμοι,

Κι' ὡς εἶδα, ἐτοιμοθάνατη τὴν ὄψη σου νὰ μένει
Σὲ τρισβαθὸ χαμόγελο λουσιμένη, βυθισμένη,

Κι' ὡς σταύρωσες τὰ χέρια σου στὰ στήθη ἀπάνω μόνι,
Κι' ὦρα τὴν ὦρα ὁ θάνατος σὲ σκέπαζε ὡσὰ χιόνι,

Γλυκὰ κι' ἂν δὲ μὲ διάταξες, τῆς πίκρας σου ν' ἀφίσω
Τὸν πέπλον, ὀλοζώντανι γιὰ νὰ σὲ ζωγραφίσω !

[Ἡ συνέχεια τοῦ ἴδιου τραγουδιοῦ στᾶλλο φύλλο].

ΗΓΓΕΛΟΣ ΣΙΚΕΛΙΑΝΟΣ

ΓΙΑ ΤΗ Μ^Α Θ^{ΟΥ}. Ὁ Ποιητὴς ἔχει νὰ πεῖ :

Ὁ «Θάνατος Παιάν», τὸ μουσικότερο τῆς Μοίρας περικάλυμμα —
μιὰ Κάθαρος δημιουργικὴ — ὁποῦ τὴν ἄμεση αἴσθησή της μὲς
στὴν Τέχνη θᾶχαμε μονάχα, ἂν ἐννοούσαμε τὴν τραγωδία στὴν
ἀτμοσφαῖρα αὐτῆς τῆς σύλληψής της, στὴ μεγάλην ἀτμοσφαῖρα
τῆς Ἑλλάδας τῶν λαμπρῶν θανάτων καὶ τῶν θριάμβων, ὅπου ἀ-
νάζησεν ὀλόκληρη ἀπ' τὸ σπόρο, σὲ ὅλη τὴν παράδοσή της, ἀπο-
τὸν Αἰσχύλο καὶ τὸν Πίνδαρο — ὁ Θάνατος Παιάν, ὁποῦ τὸ πλη-
θος τῶν συμβόλων τῆς «ματαιότητος» ἔχει συμπήξει, ὥστε (κα-
θὼς ὅτι ἔχει σχέση μὲ τὴν ὀλοκάθαρη συναισθηματικὴ ἀρετὴ τοῦ
ἀνθρώπου, ὑπερηφάνεια, ἀφοσίωση, κλπ.), νὰ μὴν ἀναγνωρίζεται
ἀπ' τοὺς σημερινούς ὡς μιὰ ἀπ' τίς πλέον αὐθόρμητες πηγὲς τῆς
σύνολης ἀνάστασής μας — εἶνε καθαρὸ συναισθημά του. — Ἐνα
συναίσθημα ὄχι μόνο «μυστικὸ» ἀλλὰ καὶ «δημιουργικὸ», κατὰ τὸν τρό-
πο τῶν Ἑλλήνων, αἴσθημα ἔξαρσης καὶ ἀνύψωσης τῆς ὕλης ὀ-
λης πρὸς λαμπρότερην ἀτμόσφαιρα, «πρὸς χῶρον μᾶλλον ἐνεργόν.»

Ἡ λυρική διατύπωσή του — ἡ μουσικὴ καλλίτερα διατύπωσή
του — στέκεται ἔξω ἀπὸ τὸ μῦθο καὶ τὴν transition, χαρὰ τῶν
ἀφελῶν. — Ἡ μουσικὴ διατύπωση σὲ κάθε στίχο, εἶν' ἀρκετὴ γιὰ
νὰ κραδάνει τόσο, τὸν τεχνίτη καὶ τὸν ἀκροατὴ, ὥστε ἡ ἰδέα ν' ἀ-
στράφει πάντα κάτω ἀπ' τὸ περίβλημά της. — Κι' αὐτὸ ἀρκεῖ
γιὰ τὴν ἀνώτερη αἴσθηση, ἀσκημένη στὶς οὐσίες.

— Ὅλη «ἡ νεκρώσιμος ἀκολουθία» ἐπιζητῶντας μόνο «τόπο
χλόης καὶ ἀναπαύσεως», ἄξαφνα ἀνάμεισ' ἀπ' τὰ δάκρυα δοξαστι-
κῆ τῆς Μοίρας καὶ τῆς Δημιουργίας, νὰ ἡ Μ^Α Θ^{ΟΥ}.

Αὐθόρμητα γιὰ τοῦτο ὁ ποιητὴς χρησιμοποιεῖ στοιχεῖα ἀτο-
μικῆς συγκίνησής του. Ἀλλὰ ἀντὶ μοιρολογιοῦ, γράφει ἓνα ὕμνο
ἀνώτερης ζωῆς, μέσ' ἀπ' τὰ δάκρυα. —

Ὁ τίτλος Μ^Α — Θ^{ΟΥ} — ὑπονοεῖ τὴν ἐσώτερη ψυχὴ τῆς
φύσης, καλυμμένη γιὰ τὰ μάτια μας ἀπὸ τὴν ἐξωτερικὴ μορφή τῶν
νόμων, λογικὰ μονάχα σχετισμένων στὴν ἐντύπωσή μας, νόμων
τῶν ὁποίων εἶνε πηγὴ ἐνεργὸς καὶ ποὺ βαθιά της ξετυλίγονται δη-
μιουργικά. — Δὲν εἶνε ἡ πανθεϊστικὴ ψυχὴ τῆς ὕλης, ἡ λογικῶς
ὀμόθρονη τοῦ ἀνθρώπου, ἢ ἡ βασίλισσα μητέρα τῆς Κυψέλης μόνο.
— Ἀλλὰ, ἡ natura naturans perpetuam divinitatem. —
Ἡ καθ'αυτὸ Θεοτόκος.

Ὅσο γιὰ τὴ δῆθεν ἐξωτερικὴ θρησκευτικὴ κατεύθυνσή του,
ὁ Ποιητὴς, σημειώνει, πῶς εἶν' ἄσχετη ὅπως δήποτε μὲ μιὰ ὑπαρ-

ξην ἀναλόγων ρευμάτων στην Εὐρώπη.— Ἡ συνάντησις τέ-
τιων ρευμάτων ποῦ συμβαίνει ἴσως παντοῦ στην ἴδιαν ἐποχὴ, ἀπο-
δείχνει θέβαια πῶς αὐτὸ προέρχεται ἀπὸ μιὰ βαθύτερην αἰτία, πα-
ρὰ ἐκεῖνη ὁποῦ πιστεύεται συνήθως καὶ πῶς προϋποθέτει κάτι τι
κοινὸν στην ὀργανικὴ ζωὴ τῆς Ἀνθρωπότητος.

Ἄλλὰ, γι' αὐτὸ ἴσα - ἴσα, ὁ Ποιητὴς δὲν ἐλησμόνησε οὔτε μιὰ
στιγμὴ, ὅτι εἶνε Ἕλλην. —

Η ΠΑΡΑΜΟΝΗ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ

— Θειὲ Πάμφυλε!... Θειὲ Πάμφυλε σοῦ λέω!... Ἔλα... πά-
ρε με... κύττα!... εἶνε νύχτα ἀκόμη... δὲ θὰ μᾶς δῆ κανεῖς...
κ' ἐκεῖ πέρα εἶν' ἐρημιὰ... μὲ καρτερᾷ πίσω στὰ βράχια... δὲ θὰ
μᾶς δῆ κανεῖς σοῦ λέω...

Ἔτσι παρακαλοῦσε ἡ Μελανὴ, πεσμένη τὰ προύμητα σὲ μιὰ
τρίπηχη ψαρόβαρκα μὲ τὰ στήθια τῆς ἀκουμπισμένα στὸ διάκι καὶ
τὰ μπράτσα τῆς τανυμμένα παρακαλεστικά, ποῦ φαινότανε—γυναι-
κα καὶ βάρκα—σὰ μιὰ πλανεύτρια γοργόνα. Μὰ ὁ ψαρᾶς δὲν τῶθελε
γιατί συλλογίστη τὸ πρόστιμο ποῦ θὰ πλήρωνε ἂν τότε βλέπανε οἱ
φύλακες νὰ βγάξῃ μιὰ γυναῖκα στὸ λεπρονῆσι, καὶ τὴν εὐθύνῃ ποῦ
θᾶχε ὀπέναντι τοῦ Παπᾶ - Κώστα ἃ μάθαινε πῶς πῆρε τὴν κόρη
του στὸν ἀγαπητικὸ τῆς.

— Θειὲ Πάμφυλε!... σοῦ λέω!... θειὲ Πάμφυλε...

— Πίσω μου σ' ἔχω σατανᾶ... Ὁξου! ἀπὸ τὴ βάρκα μου δαι-
μονισμένη!

— Θειὲ Πάμφυλε!... θειὲ Πάμφυλε... ἔλα... καὶ νὰ δῆς ἐγώ!..
θὰ σοῦ δώσω κ' ἕκατὸ δράμια κερί καθαρό... καὶ δυ' ὀκάδες ἀποκέ-
ρια... Ὁχ! ξημερώνει! Θειὲ Πάμφυλε...!

Ἔκανε νὰ ξαναπαρακαλέσῃ μ' ἀμέσως ἀστράφανε τὰ μάτια
τῆς καὶ πετάχτη ὀρθή. Ἡ πλώρη βύθισε ἀπὸ τὸ βάρος καὶ τὴν
ὀρμή τῆς.

— ...Τάχα μου δὲν πάω καὶ μοναχὴ μου!; εἶπε, καὶ τράβηξε
τὸ παλαμάρι ἀπὸ τὸ χέρι τοῦ γέρω ψαρᾶ. Ἡ βάρκα χτύπησε στὸ
βράχο κ' ἡ Μελανὴ δίχως νὰ χάσῃ καιρὸ ἄρπαξε τὸ γάντζο, τότε
στήριξε στὸ βράχο κ' ἔπεσ' ἀπάνω μὲ τὰ στήθια τῆς. Ἡ βάρκα
ἀλάργεψε ὀρμητικά.

— Ὁ! π' ἀνάθεμά σε δαιμονισμένο θηλυκό...

— ... Ὅτι σοῦταξα θὰ τῶχης θειὲ Πάμφυλε... καὶ τὰ λε-
φτὰ καὶ τὸ κερί... καὶ τ' ἀποκέρια...

— Ἄμε πνίξου!.. τσακίσου! μὰ πάλι κρύμα ἢ βάρκα μου.

Καὶ τῆς ἔδινε πρόχειρες παραγγελιές.

— Βγάλ' τὸ διάκι.. Πάρε ἀκρότερα τὰ κουπιὰ... μὴ τὰ θυ-
θίξης τόσο ... τράβα ... γέρονε πίσω... βάζε καὶ στὰ δυὸ τὴν ἴδια
δύναμη..

— Θειὲ Πάμφυλε... ἔγνοια σου θειὲ Πάμφυλε!...

— Γιὰ νὰ πᾶς δεξιά: παράτα το, καὶ λάμνε τὸ ζερβί...

— Θειὲ Πάμφυλε... ἔγνοια σου θειὲ Πάμφυλε!...

— ... Γιὰ νὰ πᾶς ζερβιά. δούλευε μόνο τὸ δεξί...

— Θειὲ Πάμφυλε!.....

Ἡ βάρκα πῆγαινε σὰ σαμαμῦθι κολοβὸ ὡς ποῦ ἡ Μελανὴ βρῆ-
κε τὴν τάξι τῶν κουπιῶν καὶ τράβηξε ὀλοῖσα κατὰ τὸ λεπρονῆσι
Μ' ὄλο τὸ ἀντάριασμα τῆς ψυχῆς τῆς, ἡ κόρη τοῦ Παπᾶ, βρῆ-
κε γρήγορα τὸ ρυθμὸ τῆς βάρκας, γιατί ἦταν ἀνυφάντρα καὶ τὸν
εἶχε μέσα τῆς.

Τὸ παγκάρι τῆς βάρκας ἦτανε παρόμοιο μὲ τὸ παγκάρι τ' ἀρ-
γαλιοῦ τῆς καὶ πατοῦσε δυὸ κομμάτια σιδερένια σαβοῦρα κάθως
στὰ ποδαρικά. Βύθιζε τὰ κουπιὰ καθὼς τὴ σαῖτα καὶ τὰ τραβοῦσε
σὰν τὸ βαρὺ ξυλόχτενο τ' ἀργαλιοῦ τῆς. Μπροστά τῆς, ἡ θάλασ-
σα κ' ὁ οὐρανὸς — ποῦ γράφανε μιὰ θαμπὴ ἀσγὴ — ἄσπριζαν
καθὼς τὸ στιμόνι καὶ δεξιόζεορά τῆς τὰ πηχτὰ νερὰ, πατημένα
ἀπὸ τὰ κουπιὰ, γράμμίζανε καὶ σούφροναν σὰν τὸ ὑφάδι τοῦ κροῖ-
στοῦ πανιοῦ τῆς. Τὸ λεπρονῆσι ἀντίκρυζε στὰ μάτια τῆς, ἀχνὸ
μέσα στὴν ἀγνήνη θολοῦρα, — ὅπως ἐπρόβαλλε στὴ σκέψῃ τῆς τίς
ὄρες ποῦ καθότανε στὸν ἀργαλιὸ ἀπὸ τὴ μέρα ποῦ πῆραν ἐκεῖ τὸν
ἀγαπητικὸ τῆς.

Ἀπὸ ἕνα χρόνον πρὶν, εἶχε δώση σημάδια ἢ λέπρα του. Τὸν εἶ-
χε χτυπήσῃ στὸ δεξὶ φρούδι καὶ τ' αὐτὶ, μὰ κατώρθονε νὰ κρύβεται.
Κατέβαζε μιὰ ντουφα μαλλιὰ ἀπάνω στὸ μαδημένο φρούδι του, φο-
ροῦσε στραβά τὸ σκουφό του καὶ κρεμιοῦσε στὸ σάπιο του αὐτὶ ἕνα
κατακόκκινο γαρούφαλλο ποῦ τοῦ τὸ φρόντιζε ἡ ἴδια. Κατοικοῦσε
σ' ἕνα ξεμονοχιασμένον σπήτι πίσω ἀπὸ τὴν αὐλὴ τῆς, κ' ὄλο τὸν
καιρὸ τῆς ἦταν πολὺ εὔκολο νὰ περνᾷ τὸ φράχτη τὰ κυριακόγιορα
ποῦ πῆγαινε ὁ γονιὸς τῆς νὰ λειτουργήσῃ ἢ τίς νύχτες τὴν ὥρα
ποῦ κοιμότανε, καὶ νὰ τότε σμίγει. Σκότωσε μέσα τῆς δυὸ παιδιὰ

κ' εξακολουθοῦσε νὰ χωνεύη τὸ λεπρόσπερμά του μὲ μιὰν τέλειαν ἀνεμελειὰ ἂν θὰ ῥχότανε στὴν ἀνάγκη νὰ σκοτώσῃ κ' ἄλλο ἢ ἄ θὰ κολλοῦσε ἀπὸ τὴν ἀρρώστια του· ὅπου προδοθήκανε, ξέσπασε τὸ σκάνδαλο, κ' ὁ Παπᾶ — Κώστας καταμήνυσε τὸ γείτονά του καὶ τότε πείρανε τέλος στὸ λεπρονῆσι.

Ἡ Μελανὴ δὲν ἦταν ἀπὸ τὶς γυναῖκες ποῦ ὕστερα ἀπὸ ἓνα τέτοιο ξεσκέπασμα ταπεινόνονται, χαμηλοσκοφόνονται καὶ λουφάζουν μέσα στὸ σπῆτι. Ἦτανε σὰ μιὰ κακιὰ σκύλλα ποῦ τὸν καιρὸ ποῦ βατεύεται σ' ὅτι κ' ἄ φταιξῆ ἀρρώνει καὶ δείχνει τὰ δόντια της καὶ στὸν ἀφέντη καὶ στὸν μπόγια της.

Σήμερα (ΠΑΡΑΜΟΝΗ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ) ὁ πατέρας της καὶ ἡ ἀδερφή της ἢ Ἀγγελικοῦλα σηκωθήκανε ἀπὸ βαθὺ ὄρθρο καὶ φύγανε στὴ χώρα νὰ ρωτήσουν τὸ γιατρό γιὰ κάτι κόκκινα σημάδια ποῦ φανερωθήκανε στὸ ζβέροκο τοῦ κοριτσιοῦ.

Κανενὸς δὲν πέρασε στὸ μυαλὸ πῶς μ π ο ρ ο ὕ σ ε νὰ ἦτανε λεπρᾶ· (Οὔτε ἡ Μελανὴ τὸ ὑποψίαστη πῶς ἦ τ α ν ε λέπρᾶ καὶ τῆς τὴν ἔφερε σὰν τὸ ἔντομο ποῦ κἀθεταί στὸ ψοφίμι, χωρὶς νὰ περάσῃ καὶ τὴν ἴδια).

Ἡ Μελανὴ δὲν ἔχασε καιρό. Ἐκλείσε τὸ σπῆτι καὶ κατέβη στὴ θάλασσα γιὰ ν' ἀντιπεράσῃ στὸ λεπρονῆσι.

Ἡ βάρκα ἔφτασε στὸ νησι καὶ κάθισε στὴν ἄμμο. Μάζεψε τὰ φουστάνια της καὶ πήδησ' ἔξω. Τὴν εἶδε ἓνας φύλακας : «Τί γυρεύεις μωρή!;»

Μὰ κ' ὁ φύλακας λεπρὸς ἦτανε. Τί τότε μέλλει ;

— Χά. χά!... Τί γυρεύεις μωρή;! Τί γυρεύεις μωρή!;.. καὶ τῆς παραγγέλει καὶ τὸ κατατόπι τοῦ ἀγαπητικοῦ της.

Ἔτρεχε μέσα τὸ λεπροχῶρι. Οἱ γυναῖκες π' ἀπλώνανε τὰ κρεββατοστρώσια τους στὰ παράθυρα κατὰ τὸν πρωῖνὸν ἥλιο: «Ποῦ πᾶς μωρή!;»

Μὰ τί τις νοιάζει τὶς λεπρές; Γελᾶνε πονηρὰ, ξετοίπωτα, τὶς δείχνουνε τὸ σπῆτι τοῦ ἀγαπητικοῦ της καὶ :

— Χί! χί! χί! Ποῦ πᾶς μωρή!;... ποῦ πᾶς μωρή!...!;

Ὁ λεπρὸς ἀναδεύονταν ἀκόμη στὸ στρώμα. Σηκώθη καὶ τῆς ἄνοιξε. «Τί θές κ' ἦρτες μωρή!;» τῆς εἶπε μ' ἓνα θυμὸ ποῦ πνήχτηκε σὲ λάγνο γέλοιο.

— Χά! χά! χά!... Τί θές μωρή!;... τί θές μωρή!...;

Ἐνώσανε τὴν ἐρωτικὴ τους λύσσα.

Τώρα τὰ μαλλιά του δὲν κατεβαίνανε νὰ τοῦ κρύβουν τὸ μα-

δημένο φρυδι, καὶ τὸ σάπιο αὐτὶ δίχως τὸ κόκκινο γαροφύλλο φαινότανε φριχτό.

— ... Κῦττα!... Ξαστόχησα νὰ σοῦ στείλω τὴ γλάστρα μὲ τὴ γαροφύλλιά!... μὰ... καὶ τί σοῦ χρειάζεται παιδί;... .

Ἔμεινε μαζί του ὅλο τὸ πρωῖ καὶ τὰπόγεμμα· καὶ πρὸς τὸ δειλινὸ μπῆκε στὴ βάρκα νὰ φύγῃ. Εἶχε γίνῃ κ' ἓνας γάμος στὸ λεπρονῆσι (γιατί οἱ λεπροὶ παντρεύονται γεννοβολοῦν κ' ἀξαίνουσι καὶ πληθύνονται) κ' ἡ Μελανὴ πρὶ φύγῃ ἐχόρευε μὲ πολὺ κέφι, πρώτη μιᾶς μακροῦς σειρᾶς ἀπὸ λεπροὺς καὶ λεπρές...

Ἔσκισε ὅλο τὸ διάστημα ἀπὸ τὸ λεπρονῆσι χωρὶς νὰ τήνε δῆ κανεῖς. Μονάχα μιὰ σκύλλα στητῆ στὸ βράχο τήνε θωροῦσε μὲ τὸ φριχτὸ σκυλίσσιο βλέμμα, σὰ νὰ τῆς ἔλεγε ! «Οὔ! Νὰ χαθῆς παληγοῦναικο!...» κ' ὅταν ἔβγῃκε ἔξω ἄρχισε νὰ τῆς γανγίξει νὰ τῆς γανγίξει μ' ἓνα παράξενο οὐρλιασμα ποῦ ἔκανε τὴ Μελανὴ νὰ σταθῆ ἀλαλιασμένη, νὰ σκούξῃ, καὶ νὰ μαζευτῆ μέσα στὸ πετσί της. Πρώτη φορὰ στὴ ζωὴ της αἰσθάνθη τὸ τί ἔκαμνε κ' ἔχωσε τὰ νύχια στὰ μάγουλά της. Τῆς ἔκαν' ἐντύπωση πῶς ἡ σκύλλα ἦταν ἢ γνώμη τοῦ χωριοῦ της γιὰ τὴν ἀτιμία της, ποῦ στοίχειωσε καὶ τὰ γανγίσματά της ἦταν ἢ κατακραυγὴ, τὸ ἀνάθεμα, κ' ἢ κατάρᾳ ! Ἔρριξε τρομαγμένη ματιὰ γύρω της ἀπεικάζοντας πῶς θὰ χυμῆσουν ἀπὸ παντοῦ κοπάδια σκυλιὰ νὰ τήνε ξεσκίσουν. Ἐκανε νὰ καλοπιάσῃ τὴ σκύλλα καὶ τῆς μίλησε μαλακὰ, προσπαθόντας νὰ τὴ ξεγελάσῃ καὶ νὰ περάσῃ, μὰ ἡ σκύλλα ἀγρίεψε περισσότερο καὶ τῆς ἔδειχνε τὰ σουβλερὰ δόντια, κ' ὅτε κ' ἂν ἔκανε νὰ φύγῃ, χυμοῦσε μπροστά της.

Νὰ σκύψῃ νὰ πάρῃ πέτρες νὰ τῆς ρίξῃ;...

Νὰ στιλλώσῃ τὰ πράσινά της μάτια καὶ νὰ τήνε φοβερίσῃ μ' ἓνα δυνατὸ «Οὔστ»;

Σὰ νὰ μὴν ἤξερε πειὰ πῶς μπορούσε νὰ τὸ κάνῃ. Ἔχασε τὴ θέλησι γιὰ κάθε ἀντίστασι, κ' ἄ δὲ λύγισε νὰ πέσῃ ἐκεῖ, ἦταν ποῦ θελε νὰ πάη νὰ σκύψῃ κάτω ἀπὸ τὴν ὀργὴ τοῦ πατέρα καὶ τῶν συγγενίδων της. Αἰσθάνονταν πῶς ὁ πατέρας κ' ἡ ἀδερφή της θὰ χαν γυρίση πολληνόρα καὶ βρήκανε τὴν πόρτα κλειδωμένη. «Ὁ Πάμφιλος τὸ 'πε πῶς τοῦ πήρα τὴ βάρκα γιὰ νὰ πάη στὸν λεπρὸ.» «Θὰ γείνε μεγάλο σούσουρο ποῦ τὸ μάθανε κ' ἀγριέψανε ὡς καὶ τὰ σκυλιὰ!...» «Ἄχ! μπορεῖ ὁ γιατρός νὰ εἶπε πῶς ἦτανε σημάδια λέπρας οἱ κοκκινίλες ποῦ φανήκανε στὸ ζβέροκο τῆς Ἀγγελικοῦλας.. κ' ἀλλοίμονο! κ' ἀλλοίμονο...» «Θὰ βρεθῆκανε πολλοὶ νὰ ξεγγήσουν

πῶς ἐγὼ τῆς κόλλησα τὴ λέπρα, κί' ἀλλοίμονο στό κορμί μου! ἀλλοί-
μονο στή ψυχή μου!...»

Ἐννοίωσε ἕνα βάρος μέσα της, κί' ὤρμησε, ἀψηφόντας τίς
δαγκωνιές τῆς σκύλλας, γιατί αἰσθάνονταν πῶς θά ξελάφρωνε ἅμα
τρωγε ξύλο, ἅμα τήνέ σερνε ὁ πατέρας της ἀπό τὰ μαλλιά καί τήνε
κυλοῦσε στή γῆς... Ἄμα τή φτήνανε ὄλοι!

Ὅθε περνοῦσε τὴ βρίζανε καί τῆς δείχνανε τὸ γρόνθο καί
τῆς φαίνονταν πῶς οἱ ματιές τους ἦτανε σκυλίσιες καί πῶς τῆς
γαυγίζανε.

Τὸ σπῆτι της ἦτανε γεμᾶτο καί χόχλαζε σάν ἕνα καζάνι ποῦ
ἔβραζε κατάρες κ' ἡ ἀδερφή της θρηνολογοῦσε καί δέρονταν γιά
τὴ συροφορά της, καί δὲν ἤθελε νὰ παρηγορηθῆ γιατί θά τήνε περ-
νανε στό λεπρονῆσι.

Ἄμα μπῆκε, ὄλες οἱ παλάμες ἀνοίξανε κί' ὄλα τὰ χεῖλη τρα-
βήχτηκαν γιά μιὰ βροσιά. Οἱ θειάδες της καί κάποιες ἄλλες γορηές
βγάλανε τὰ τσεμπέριτα τους, κί' ὁ Παππᾶς ἔβγαλε τὸ καλιμαύχι
του γιά μιὰ κατάρα.

Τράβηξε ὀλότσα καί στάθη στή μέση τῆς σάλας κυττάζοντας
χαμένα.

— Σκοτώστε με... κομματιάστε με....

Ὁ θρηῆνος τῆς Ἀγγελικούλας ἐκόπη μὲ μιᾶς. Ἐγινε μιὰ φο-
βερὴ σιωπή. Θὰ ξεσπάσῃ ὁ κεραυνὸς τῆς κατάρας;

— Σκοτώστε με... κομματιάστε με....

Τὰ χεῖλη μαζεψτήκανε κλείσανε τὰ στόματα. Οἱ παλάμες
κλείσανε καί κρεμμιάστηκαν τὰ μπράτσα. Ὁ Παππᾶς ἐφόρεσε τὸ
καλιμαύχι του, κί' οἱ γορηῦλες σιγὰ - σιγὰ ξανασκουφώθηκαν.

Θέλησε νὰ κλάψῃ κ' ἔφερε τὰ χέρια στά μάτια της μὰ δὲν
τῆς ἔρχονταν. Ἐμεινε μὲ τὸ πρόσωπο χωμένο στίς παλάμες μὰ δὲν
τῆς ἀνέβαιναν δάκρυα. Οὔτε νὰ σκούξῃ μποροῦσε! κ' ἔχωνε μο-
νάχα τὰ νύχια στά μάγουλά της.

Μπήκανε ἄνθρωποι τοῦ ὑγειονομείου. Ἐπρεπε ἡ νέα λεπορὴ
νὰ πάῃ ἀμέσως στό λεπρονῆσι. Ὁ Πάμφυλος καρτεροῦσε στή
βάρκα του.

— .... Δὲν τὸ θέλω!... δὲν τὸ θέλω... ἐφώναζε ἡ καϊμένη ἡ
Ἀγγελικούλα, . . . κάλλιο τὸ ἔχω νὰ πέσω νὰ πνιγῶ! Θὰ πέσω στή
θάλασσα νὰ πνιγῶ..

Ἡ Ἀμαρτωλὴ ρέκαξε σάν ὄρνιο κ' ἐχύθη ἔξω σάν τρελλή. Οἱ
κόττες ποῦ τοιμπούσανε στήν αὐλὴ ἀναπεταρίσανε ξαφνιασμένες

κακαρίζοντας καί τῆς ἔφάνη πῶς τῆς φώναζαν «Καὶν...Καὶν...!»
Τὰ γουρούνια ποῦ βόσκανε στή στράτα φεύγανε τρομαγμένα γουρ-
λίζοντας καί τῆς ἔφάνη πῶς ἄκουσε «Ἰούδα!... Ἰούδα!..!»

Πέρασε μέσα ἀπὸνα ἐλαιῶνα κ' ἔτρεχε πρὸς ἕνα πυκνὸ λόγ-
κο. Εἶδε κάτι ρίζες ξεχωμένες, στριφτές, καί τίς πῆρε γιά φεΐδια.
Εἶδε τὰ ξερόκλαδα τῶν δέντρων σὰ γαμπόνυχα δάχτυλα. Φοβήθη
νὰ μπῆ κ' ἔπεσ' ἐκεῖ. Εἶδε ἕνα ἀγελάδι, καί τὸ πλησίασε: Εἶδε τὰ
μάτια του ποῦ δείχνουν τόσο μοναδικὰ μελαγχολία, κί' ἀναγνώρισε
τὰ μάτια τῆς ἀδερφῆς της. Θέλησε νὰ κλάψῃ μὰ δὲν τῆς ἔρχουν-
ταν. Ἐπεσε κάτω κ' ἔχωσε τὸ πρόσωπό της στό γρασίδι, μὰ δὲν
τῆς ἀνέβαιναν δάκρυα. Ἄξαφνα μουκανίθη τὸ ἀγελάδι καί χῶ-
θηκε κατατρομαγμένη στό λόγκο, ἀψηφόντας φεΐδια καί γαμπόνυ-
χα! Ἐδνε ὁ ἥλιος ὀλοκόκκινος καί τῆς φαινότανε πίσω στοὺς κοφ-
μοὺς τῶν δέντρων σάν τὸ μάτι τοῦ θηρίου τῆς κόλασις κ' ἔτρεχε
νὰ πέσῃ στό στόμα του. Ἐνύχτωσε. Ἐπιξε τὸ σκοτάδι, κ' ἔτρεχε
ἀκόμα! Ἐπεσε σὲ κάτι παληουργιά, ὕστερα σ' ἕνα βάλτο καί πῆρε
τὴν ἐντύπωσι πῶς πέρασε ἀνάμεσα στά δόντια τοῦ θηριοῦ κ' ἔ-
φτασε στήν κοιλιὰ τῆς κόλασις!

— Γιά ἔδω πέρα δὲ ξεκίνησα!;... Ἐφτασα ... Εἶμαι καλά..

Ἄξαφνα ἄκουσε τὸ πέταμα ἐνοῦ πουλιοῦ ποῦ ἔφευγε τρομαγ-
μένο· καί βγήκε ἀπὸ τὸ βάλτο.

Ἐπεσε στή ρίζα ἐνοῦ δέντρου καί τήνε κυρίεψε ἀμέσως μιὰ
νύστα. Ἄκουε σιμὰ ὀμιλίες: «Εἶνε ἀπόψε Ἡ ΠΑΡΑΜΟΝΗ ΤΟΥ
ΣΩΤΗΡΟΣ καί αὔριο τρῶνε καί ψάρι.» Ἐλεγε μιὰ φωνή.

Ἡ Ἀμαρτωλὴ ἀποκοιμήθη.

II

Ἡ Ἀμαρτωλὴ ἀποκοιμήθη.

Ἄνοιξε τὰ μάτια της στήν αὐγουστιάτικη νύχτα κ' εἶδε νὰ
τὴ σχίξῃ ἕνα, κί' ἀμέσως ἐν' ἄλλο ἀστέρι. Ἀναρωτήθη τί ὥρα νὰ
ἦταν καί πόσο νὰ εἶχε κοιμηθῆ.. «Εἶδα ἕνα μακρὸ ὄνειρο». Οὔτε
θυμόταν οὔτε δοκίμασε νὰ θυμηθῆ τί ἦταν. Εἶδε τὴν ἀστέρινη βρο-
χὴ καί συλλογίστηκε τὸ θρόλλο: «Εἶνε ἡ Παναγία καί κλαίει γιά
τίς ἁμαρτίες τῶν ἀνθρώπων.»

Δοκίμασε νὰ κλάψῃ κί' αὐτὴ γιά τὴν ἁμαρτία της μὰ δὲν τὸ
μπόρεσε. Ἐχωσε τὸ πρόσωπό της στίς παλάμες μὰ δὲν τῆς ἀνέ-
βαιναν τὰ δάκρυα.

Καθότανε άκουμπισμένη στόν κορμό μιᾶς καστανιάς, χωρίς συλλογισμούς, καθῶς ὁ βράχος μέσα στή δροσιά καί τὰ λοιπὰ ἀγαθὰ τῆς νύχτας.

Εἶχε παραδοθῆ στήν ὀργή τοῦ πατέρα της καί δέν τὴν ἄγκιξε!

Εἶχε σκύψει κάτω στήν κατάρα καί δὲ ξεστομίστη!

Εἶχε σχίσει μὲ τὰ νύχια τὴ σάρκα της καί δὲ ξεστράγκιξε ὄλο της τὸ αἷμα!

ῶρμησε, χωρίς νὰ τὴ σπρώξει κανεὶς, πρὸς τὸ δρόμο τοῦ Καὶν !

ῶφισε νὰ δαρθῆ ἀπὸ τὰ θάμνα στὸ πέρασμά της καί δέν νταβαλαντώθη!

Παραδόθη στήν ἐκδίκησι τοῦ δάσους κ' ἡ ἄφωνη ἐχθρότητά του γιὰ τὴν ἁμαρτωλὴ ποῦ δίνονταν σ' ἕνα λεπρὸ, δέν ἐκδηλώθη μὲ μιὰν καταγίδα ἢ μὲ τὴν ἐμφάνισι ἐνοῦ θεριοῦ!

Τῆς μίλησε τὸ ὄνειρο, ποῦ εἶνε πάντα ἀμείλιχτο γιὰ τοὺς ἁμαρτωλοὺς, καί δέν τῆς μολόγησε πῶς τὸ κῆμα κυλοῦσε τὴ δόλιαν ἀδερφή της πνιγμένη, στήν ἀμμουδιά τοῦ λεπρονησιοῦ!

Εἶχε συχωρεθῆ !

ῶχι !

Βέβαια ὄχι... γιατί τότες θὰ μπορούσε νὰ κλάψη πρὶν κοιμηθῆ. Στὸ διάστημα τοῦ ὕπνου της οἱ αἰσθήσεις της θὰ γητεύουνταν καί στὸ ξύπνημά της θὰ σέρνονταν ἀμέσως ὄλες ἀπὸ κάποιο ρυθμὸ καί θ' ἀδερφόνουνταν μὲ τὴ μεγάλη σιγαλιά τοῦ δάσους. Θὰ δάκρυζε σὰν τὸ κλαδεμένο κλίμα κ' ἀκουμπισμένη στὸν κορμὸ τῆς καστανιάς θ' ἀνάνπνεε χωρίς διαφορετικούς παλμούς ἀπὸ κείνους ποῦ σφίζουν μέσα στὸ δέντρο τὶς ὥρες τῆς γαλήνης. Τὸ πρῶτὸ θὰ περνοῦσε κάποια χωριανή της καί θὰ τῆς ἔλεγε: «Σήκω νὰ πᾶμε στὸ χωριό... καπερή...» Θὰ τὴν ἀκολουθοῦσε σκυφτῆ... Θὰ πῆγαινε στὸ σπίτι της καί θὰ καθότανε στὸν ἀργαλιό της. κ' ὡς νὰ φαίνη ἕνα μιζαρόπανο θὰ χύνονταν ἡ λέπρα ἀπὸ τὰ βιζιά τῆς καί θὰ τὴν ἔπερνε ὁ Πάμφυλος στὸ λεπρονησί, πλερωμένος τῶρα ἀπὸ τὴν ὑγειονομικὴ ἀρχή.

ῶκουσε σιμά της ὀμιλίες. ῶτανε κυνηγοὶ ποῦ εἶχανε κοιμηθῆκανε κ' αὐτοὶ ἐκεῖ καί ξυπνήσανε γιὰ νὰ τραβήξουνε τὸ δρόμο τους.

— Εἶνε μιὰ δυὸ ὥρες περασμένα τὰ μεσάνυχτα... ἔλεγε ὁ ἔνας.

— Στὸν τόπο μου, λένε, εἶπε ὁ ἄλλος, πῶς ἀπόψε (ΠΑΡΑΜΟ-

ΝΗ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ) ἀνοίγουν τὰ οὐράνια... Φαίνεται ὁ Χριστὸς μέσα σὲ μιὰ λάμπη κ' ὁποῖος τόνε ἔδῃ καί σκεφτῆ τὴν πειὸ ἀγαπητῆ του πεθυμιά... γίνεται πρᾶμμα ... λένε!

— Στὸν τόπο μου... εἶπε ὁ ἄλλος... λένε πῶς ἀπόψε (ΠΑΡΑΜΟΝΗ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ) γλυκαίνει ἡ θάλασσα σ' ἕνα μέρος κ' ὁποῖος βρῆ καί πιῆ ἀπὸ τὸ γλυκὸ νερὸ, τοῦ συχωριένται οἱ ἁμαρτίες.

ῶ Ἁμαρτωλὴ ὥρμησε μέσα σιὰ θάμνα νὰ κατεβῆ στὴ θάλασσα.

Οἱ κυνηγοὶ ξετινάχτηκαν. ῶρπάξανε τὰ τουφέκια τους.

— ῶλάφι...!

— ῶγριογούρουνο...!

Καί τραβήξανε δυὸ ντουφεκιές ξωπίσω της. ῶεπεσε. Ξανασηκώθη κ' ἔτρεχε πρὸς τὴ θάλασσα. Οἱ κυνηγοὶ ξανατραβήξανε. Μιὰ σφαῖρα πῆρε τὴν ἄκρη τοῦ φουστάνιοῦ της... ῶτρεχε... ἔτρεχε ὥσπου ῶφτασε στὸ ἀκροθαλάσσι. ῶεπεσε κ' ἔπερνε βαθιές, μακριές ἀνάσες.

ῶ Αντικρὺ της τὸ λεπρονησί ἐμαύριζε σὰν ἁμαρτία. Δεξιὰ της, μακρὰ, σαλεύανε στὴ θάλασσα πλῆθος ψαρόβαρκες. Ζερβιά της πλέανε βάρκες μὲ ἀνθρώπους ποῦ κρατοῦσανε ἀναμμένες δαῦλες ψάχοντας στὴ θάλασσα γιὰ νὰ βροῦνε τὸ πτώμα τῆς ῶγγελικούλας.

— Εἶνε ΠΑΡΑΜΟΝΗ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ κ' ἰ ἄ ὁ ρ ἰ ο τ ρ ὠ ν ε ψ ἰ ὁ ρ ι » συλλογίστηκε.

ῶ ἀνάβλεψε στὸν οὐρανὸ κ' εἶδε τὸ ξαστέρωμα :

— Εἶνε ΠΑΡΑΜΟΝΗ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ κ' ἰ ἄ ὁ ψ ε ἰ ἄ ν ο ἰ ὁ γ ο υ ν τ ἰ ὁ ὠ ρ ἰ ἰ α... ῶ Ὅποῖος τὰ δῆ καί σκεφτῆ τὴν πειὸ ἀγαπητῆ του πεθυμιά γίνεται πρᾶμμα... λένε, συλλογίστη κ' ἀνασήκωσε τοὺς ὦμους.

ῶ Ἡ θάλασσα ἀπλώνονταν μπροστά της διάφανη, κρούσταλλο.

— Καί... «γλυκαίνει ἀπόψε (ΠΑΡΑΜΟΝΗ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ) ἡ θάλασσα κ' ὁποῖος βρῆ τὸ γλυκὸ νερὸ καί πιῆ τοῦ συχωριέται ἡ ἁμαρτία...» λένε...

Γδύθη καί μπῆκε στὸ νερὸ.

ῶ Ἡ θάλασσα ἦτανε χλιά. Τὸ κορμί της δέν τὴν αἰσάνθη. Προχώρησε κ' ἔδοκίμασε τὴν ἄλμυράδα τοῦ νεροῦ. ῶ Ἀρχισε νὰ κολυμ-

πᾶ. Ἡ θάλασσα ἦτανε ἀσάλευτη καὶ κολυμποῦσε σὰ σὲ λάδι. Δοκίμασε πάλι:

— Ἄλμη!

Τραβοῦσε μιὰ ἀπὸ ἴδω, μιὰ ἀπ' ἐκεῖ, ἔκανε μεγάλο κύκλο καὶ κολυμποῦσε στενευοντάς τον, στενεύοντάς τον ὀλοένα — κ' ἐδοκίμαζε ὀλοένα :

— Ἄλμη!... ἄλμη...!!

Εἶδε ἓνα θαλασσοπούλι ποῦ ζυγιάστη καὶ στύλωσε μιὰ στιγμή κ' Ἀμαρτωλὴ κολύμπισε γρήγορα πρὸς τὰ ἐκεῖ. Ἦτανε τόσο σίγουρη πῶς τῆς ἔδειχνε τὸ γλυκὸ νερὸ ποῦ ρούφηξε μὲ τόση ὀρμὴ καὶ γιόμισε ἢ κοιλιὰ τῆς θάλασσα.

Εἶδ' ἓν ἄστέρι ποῦ ἴσχιζε τὸ διάστημα καὶ κατέβαινε ἀκολούθοντας δρόμο λίγο ξερβιά τῆς, καὶ στοχάστη πῶς θὰ τῆς ἔδειχνε τὸ μέρος μὲ τὸ γλυκὸ νερὸ!

Τ' ἄστέρι ἔσβυσε στὸ κενὸ, σὲ τόσο ἀπροσδιόριστη θέσι, ποῦ κατάλαβε πῶς μονάχη τῆς πρέπει νὰ βρῆ τὸ νερὸ τῆς ΣΩΤΗΡΙΑΣ. Κολύμπησε στὴν ἀντίθετη μεριά καὶ δοκίμασε :

— Ἄλμη!

Δὲν ἔβλεπε τοὺς ψαράδες δεξιά τῆς. Δὲν ἄκουε τίς φωνὲς τῶν ἀνθρώπων ποῦ ἀναζητούσανε στὴ θάλασσα τὸ πτώμα τῆς ἀδεορφῆς τῆς. Δὲν καταλάβαινε πῶς πλησίαζε ὀλοένα στὸ λεπρονῆσι.

Ἀναζητοῦσε τὸ νερὸ τῆς ΣΩΤΗΡΙΑΣ χωρὶς νὰ τὸ παρακαλῆ ὁ λογισμὸς τῆς!... Χωρὶς νὰ κινηθῆ ἢ γλώσσα τῆς νὰ πῆ ΧΡΙΣΤΕ! ΣΩΤΗΡΑ! μὰ, ἔτσι, σὰν τὸ ζῶο ποῦ μὲ τὸ ἔνστιχτό του ἀναζητᾷ τὸ βοτάνι στὸ λιβάδι!

Ἄν τὸ εὔρει;

Θὰ γυρῆ σπῆτι τῆς συχωρεμένη! Θὰ κάτση στὸν ἀργαλιό τῆς καὶ δὲ θὰ ἐπιτρέψῃ σὲ κανένα νὰ τῆς πῆ γιὰ τὴν ἁμαρτία τῆς.

Δὲν ὄριζε πιά τὰ χέρια τῆς, τὰ πόδια τῆς κάθε φορὰ ποῦ τὰ κλωτσοῦσε γιὰ νὰ προχωρήσῃ, τῆς φαίνονταν πῶς ξεκολλοῦσαν κ' ἔμνησκαν πίσω τῆς.

Παρατήρησε τὸ καθρέφτισμα τῶν ἀστεριῶν στὴ θάλασσα... πλήθος... σκόρπια... Ἀνασήκωσε τὸ βλέμμα τῆς κ' εἶδε τ' ἄστέρια ν' ἀχτιδοβολοῦν νὰ σπυρίζουν καὶ νὰ οἴχνουνε κάτω, γύρω τῆς, σὰ χουστὲς κρουστὲς κλωστὲς, σὰ τρεμουλιαστὰ νιφιάτικα τέλια σὰ φῶς, σὰ δάκρυ.

Πρέπει νὰ μαζόξῃ μὲ τὰ χεῖλη τῆς ὄλες τίς φωτινὲς σταλαμαματιές;

Ἦρμησε πρὸς ἐκείνη ποῦ ἦτανε σιμά τῆς, μὲ τὸ στόμα μισόνοιχτο· μὰ ἡ φωτινὴ σταλαμαματιὰ ἔφευγε μπροστά τῆς. Τῆνε παρήτησε κ' ὤρμησε πίσω ἀπὸ μιὰν ἄλλη. Ἦταν ἀδύνατο νὰ τὶς προφτάσῃ καὶ ρουφοῦσε τ' ἀχνάρια τους.

— Ἄλμη!... ἄλμη...!!

Μ' ἂν στὰ τελευταῖα ἔστρεξε τὸ θάμμα κ' ἤπια μιὰ γουλιὰ γλυκὸ νερὸ (ποῦ ἔπρεπε ν' ἀξαίνῃ καὶ νὰ πλημμυρῶσῃ μέσα τῆς) θὰ μπορούσε νὰ τὸ καταλάβῃ;

Εἶχε πιεῖ τόσο ἄλυμρὸ, τὸ στόμα καὶ τὸ λαοίγγι τῆς ἦτανε γανομένο μὲ ἄλμη ποῦ θὰ τῆς φαινότανε ἄλυμρὴ καὶ πικρὴ.

Ἄρχισε νὰ ξημερώνῃ.

— Δὲν ἔχει ἄλλο...! Δὲ μοῦ συχωριέται...!

Πάτισε ἄμμο.

— Τὸ νησί!... Τὸ λεπρονῆσι!... Δὲ μοῦ συχωριέται... λοιπόν!... δὲν ἔχει ἄλλο!... δὲν ἔχει ἄλλο!...

Κι' ὤρμησε νὰ βγῆ στὸ λεπρονῆσι... στὴν ἁμαρτία... νὰ ζήσῃ μέσα στὶς πλιγιασμένους ἀγκάλες τῶ λεπρῶν!...

Τὸ νερὸ τῆς πατοῦσε τὰ γόνατα καὶ τῆς ἔκοβε τὴν ὀρμὴ.

~~ἔσκαψε κ' ἤπια.~~

— Ἀ!... Ἄς μοῦ συχωρεθῆ τὸ λοιπόν...! *κ' ἔσκαψε κ' ἤπια*

— Ἄλμη!!

Μὲ νέα δύναι, ὤρμησε κ' ἐβγήκε ἀπὸ τὸ νερὸ. Ἡ σάρκα τῆς ἀναθυμῆθη τὴ γλύκα τῆς ἁμαρτίας κ' ἔκανε νὰ τρέξῃ στὸ λεπρονῆσι μὲ φωνὴ ζῶου ποῦ μυρίζεται μαζοιάθε τὸ τέρι του.

Σκόνταψε κ' ἔπεσε.

Τὸ πτώμα τῆς ἀδεορφῆς, τῆς ἔφραζε τὸ δρόμο.

— Ὄχ!

Γύρισε πίσω στὴ θάλασσα.

— Δὲν εἶνε ἄλλο! ... δὲν εἶνε ἄλλο...!

Σὰ νὰ εἶχε μιὰν πέτρα στὸ λαιμὸ, πῆγε ὀλοῖσια στὸ θυθὸ.

Ἄθῆνα 1917.

ΝΙΚΟΣ ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ

ΑΓΑΠΗ

ὦ, στὸ κῦμα ἄς ἀφεθοῦμε!
Νὰ τὸ βραδυνὸ τ' ἀγέρι
π' ὅλη νύχτα θὰ κρατᾷ·
νὰ τὸ πρῶτο πρῶτο ἀστέρι!
ὦ, στὸ πέλαο τῆς ἀγάπης
ἔλα, ὅπου κι' ἂν βρεθοῦμε
ἄς τὸ κῦμα νὰ μᾶς πάη,
νὰ μᾶς πάρη ὁ νυχτομπάτης.
Καὶ νὰ με, ἄγρυπνος στὴ πλώρη!
Γιὰ τῆς θάλασσας τὰ πλάτια
κράτα κόρη τὸ τιμόνι·
τὸ κῦμα εἶν' ἄγριο, καὶ πέρα
δὲ στῶπα, ἢ μπόρα ζυγώνει·
πρῶτος ἄνω στὸν ἀγέρα
τὸ κορμί μου θὰ πετάξω,
Ἄγάπη! νὰ σὲ φυλάξω
ἀπ' τῆς θάλασσας τ' ἀλάτια

Γ. ΝΑΖΟΣ

ΤΟΥ ΠΑΡΑΔΕΙΣΟΥ ΑΣΜΑ ΚΕ'

ΕΚΣΤΑΤΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ

(Συνέχεια ἀπ' τὸν τελευταῖο «Λόγο»).

ΣΤ'

ΤΑ ΛΑΤΙΝΙΚΑ ΚΑΙ ΤΟ ΘΑΜΠΩΜΑ

ΠΟΣΟΝ ἀπλοϊκοὶ εἶνε, ὅσοι κἀνοντίας τὸν Κριτικὸν, ζητοῦν
νὰ θροῦν δικαιολογία γιὰ τὶς λατινικὲς παρεμβολὲς τοῦ
Νιάντε, καὶ καταλήγουν, σὶδ ὅτι μόνον ἡ συνήθεια τὸν σώζει.
Ἄλλὰ τὰ λατινικά, εἶνε τὸ Ἅγίασμα. Ἡ ἱερὴ παράδοση κάνει τὰ
παρακμασμένα λατινικά νὰ λάμπουν, σὰ σὲ φωτιστόφανον, καὶ
ν' ἀυλώνουν ν' ἀγγελοποιῶν τὶς πιδὸν ἀγνὲς σιγμὲς. Καὶ ποιά,
πιότερο μακαρία σιγμὴ, γιὰς ὅταν μέλλει νὰ σιραφεῖ τὸ Ἀ-
ποστολικὸ βλέμμα πρὸς τὸ Νιάντε, ποῦ τέτοια ἐπίδραση θὰ
κάη καὶ σὰ σῶμα, καὶ σὶδ πνεῦμά του, ὥστε ἦ Κεφαλὴ, (ἔ-
δρα καὶ ψυχῆς καὶ σώματος), νὰ πέση μὲ τὰ μάτια θαμπωμένα
καὶ τὴ συναίσθηση θαμπωμένη πρὸς τὰ κάτω, καὶ θὰ χρεια-
σθῇ ἡ ἱερὴ παραίτηση «Iena la testa» γιὰ νὰ συνέλθῃ κάπως;
Πόσο θάθελα κι' ἐγὼ νὰ αισθάνομουν μιὰ τέτοια παραζάλη, ποῦ
θάροχιζα, ὄχι μιὰ λέξην ἢ δυό, τὸ cogam me, ἀλλὰ πλήθος λα-
τινικῶν νὰ μελωδῶ, καθὼς εἶμαι ἀχαλιναγώγητος καὶ πένης
ἀπὸ ἀκρασία, μπροστὰ σὶδ θεῖο χαλινὸ τοῦ Νιάντε. Ἄλλὰ, ποῦ
νὰ ξιωθῶ γιὰ τόσο πολὺ.

Ἐδῶ, ἡ θεία Βεατρίκη γελᾷ. Σὰν νὰ τὰκούω τ' ἀφηνυρὸ
τῆς ἀθῆο γέλιο, γέλιο Ἄγίας. Καὶ πῶς νὰ μὴν εὐφραίνε-
ται, ποῦ ὁ ἐδικὸς τῆς, ὁ πιστός, σφρηγλαιηταί σὲ τέτοιας μα-
καριότητος τὴν εὐφροσύνη.

Ἄς σιαματήσουμε λοιπὸν ἐδῶ, ἀφίγοντας τὸ μὲν Νιάντε
σὶδ μεταφυσικὸ θάμπωμα, τὴ δὲ Μπεατρίκη σὶδ παραδεισιακὸ
γέλιο, καὶ τοὺς δυὸ πλάϊ σὶδ ἀποστολικά δυὸν ἄστρα, γιὰ νὰ
συνεχίσουμε τὶς θεϊκὲς αὐτὲς ἀπόλαυσε παρακάτου.

Ζ'

Ο ΚΑΛΟΣ ΑΓΓΕΛΟΣ ΕΤΟΙΜΑΖΕ ΔΟΞΑ

ΚΑΘΩΣ ὁ Σχολιαστής, πρὶν ἀπὸ κάθε παλαικὸν ἔργο,
κάθε μεγάλο ὡσὰν μνημεῖο ποίημα, θάνει τὴν «ἐπόθεση» ἢ

ικερίληψη», — καθὼς ὁ Κήρυκας, σὶὰ παλαικὰ Δικαστήρια, πρὶν τὴ δίκη, λέει τι πρόκειται νὰ γίνῃ, — καθὼς ἀναγγέλλουνε τὸν ἐρχομὸ τοῦ Ἀποστόλου ἢ τῆς Ἀγγούσιας, — τὸ ἴδιο κί ἡ Μπιατρικὴ, ἀναλαβαίνει, ἐπαινώνας κατὰ τὸ προσῆγον πρῶτα πρῶτα τὴν Ἀγνότητα τοῦ γεοπαροσι-ασθέντα Ἀποστόλου, θυμίζοντάς του τὴν εὐνοια τοῦ Ἰησοῦ ἐπὶ τῆς Γῆς, νὰ τὸν παραίνεση, ὥστε νᾶντιγῆση σὶὰ οὐράνια αὐτὰ δώματα μιὰ συζήτηση γιὰ τὴν ἀγαπητὴ Ἀρετὴ του, τὴν Ἐλπίδα.

Ἐξωτερικά, μοῦ θυμίζει ἡ παραίνεση αὐτή, ὅλες ἐντελῶς τις τυπικότητες τῶν ἐπίσημων συνελεύσεων. Ἐσωτερικά ὅμως βλέπω τὴ φλόγα τῆς Ἀγάπης τῆς Μπιατρικῆς: γλέγεται, ξέροντας πόσο τέλειος εἶνε ὁ Νιάντες σὶς ψυχολογικὲς συζήτησεις, νὰ τὸν ἀναδείξῃ Κολοσσὸ μπροστὰ σὶὸν Ἅγιο. Κί ἀκόμα ἐσωτερικώτερα βλέπω τις εὐεργετικὲς, τις σωτήριες ἐπιρροές, ποῦ ἀσκεῖ γιὰ τὴν ἐξέλιξί μας ἡ Καλή μας Μοῖρα, ὁ καλὸς μας Ἄγγελος καλλίτερα, γιὰ νὰ εἶμαι ὄξω ἀπὸ τὸν Εἰδωλολατρισμὸν ὀλίτελα. Ὅθεν, σκέφτομαι, εἶσι κί ἐμεῖς, κάθε δόξα ποῦ μᾶς συμβαίνει, νὰ μὴ τὴν ἔχουμε καὶ γιὰ ἀφορμὴ καυχῆματος, ἀλλ' ἀφορμὴ γιὰ Προσευχὴ κί Ἀγάπης διατριάνωση, πρὸς τὸν κρυφὸ μας Ἄγγελο, ποῦ τὸ χέρι μας ἀγγίζει γιὰ τὸ καλὸ.

Η'

ΙΑΚΩΒΟΥ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΚΑΘΟΛΙΚΗ

Ἀλήθεια, μόνος ἓνας στίχος, δικαιολόγησε τὴν Ἰσπανοπάθειαν, ἀναμνηστικὸς τοῦ εὐλαδικοῦ μαζώματος τῶν θνητῶν σὶὸ Σαντιάγο. Μόνος ἓνας στίχος ἀνταποκρίθηκε σὶτὴ σημερινὴ κατάσταση τοῦ πανσεβάσμιου Σκήρους τοῦ Ἄγιου τῆς Ἐλπίδας. Ὅχι ὅμως καὶ ἡ θεία του, ἡ ζωντανὴ Μορφή. Ὅχι τὸ ξαναγέννημα, ἐν μέσῳ Παραδείσου, τῆς θείας διδασκαλίας. Ὅσο γι' αὐτά, ὅλο τὸ Ἄσμα τ' ἀνάγῃ. Ταῦτα θὰ περιλάβουμε σὲ λιγοστὲς γραμμές. Νὰ εἰποῦμε πῶς, ἐδῶ τὸ πρῶτον, ἀντικρύσαμε τὸ Βουνὸν αὐτὸ τῆς χαρωπῆς Πίστης. Τὸν Ἰάκωβο τὸν Ζεβεδαίου.

Πᾶσαν χαρὰν ἠγήσασθε, ἀδελφοί μου, ὅταν πειρασμοῖς περιπέσητε ποικίλοις.

Ἡ ΧΑΡΑ, μέσα σὶτὴν ὁποῖαν ἦτο βαφτισμένος ὀλόκληρος ὁ Ἀπόστολος, τὸ γέννημα τῆς ἡρεμίας του καὶ τῆς ἀγάπης πρὸς τοὺς ἀδελφούς, τὸ δῶρημα τοῦ μακροῦ συναγελασμοῦ του μὲ τὸν Σωτῆρα, μεταδιβάξεται διαμέσου τῆς ἀθάνατης Ἐπιστολῆς παντοῦ καὶ γιὰ πάντοτε. Ταῖς δώδεκα φυλαῖς ταῖς ἐν τῇ διασπορᾷ.

Δὲν κλαίει, οὐδὲ ζητάει ἀπὸ μετανοῦντας πικρὸ θρήνο. Εἶνε ὡς τὸ Δέντρο τοῦ Βουνοῦ ποῦ, μικρὸν ἀκόμα δεντρί, ὅμως ἐλπίζει, ἐδραιωμένο σὲ ἄκρα πίστην. Ἐλπίζει καὶ ὑπομένει. Περνοῦν τὰ χρόνια, τὸ ξέρει, εἶνε μακρὰ, εἶνε ἀνώφελα τὰ περισσότερα. Τῇ μιᾷ χρονιὰ τὰ χιόνια πιδὸν ἄγρια. Τὴν ἄλλην οἱ βροχὲς πνιγερές. Τὴν τρίτη καίει ὁ πολὺς ὁ Ἥλιος. Τὸ Δέντρον ὅμως δὲ λιγᾶει. Ἡ ἀνοιχτὴ του ἀγκάλη ἡ πρασι-νίζουσα, σὲ ἔκπιαση, πρὸς τὸν οὐρανὸ, χαμογελάει τοῦ ἡλιου-χαμογελάει τῆς νύχτας καὶ τῶν ἀστεριῶν· χαμογελάει τῆς σκοτεινῆς νεφέλης. Κί εἶνε ὅλον ἔκπιαση· κί ἀγάπη· κί ἐλπίδα. Κάτωθὲ του, οἱ ρίζες, χαίρονται νᾶκοῦν τὸ Ῥυάκι νὰ κυλάει ψηλότερα, ὅλο μιὰ δροσιὰ· καὶ περιμένουν τις βροχὲς, ὅλο μιὰ ἀγάπη. Γιατὶ ὅλα αὐτὰ περνοῦν· κί ἦρθεν ὁ χρόνος, ὁ ζηλευ-τὸς ὁ χρόνος, ποῦ φούντωσε, κί ἔγινεν ὅλον ἓνα θαῦμα. Γιόμισεν Ἄνθη. Καὶ κατεβῆκαν τὰ Πουλιὰ τοῦ Οὐρανοῦ· κί ἦσαν γλυκὸ τὸ σκήνωμα· κί ἐσκιάσθησαν καλὰ καὶ τις νύχτες, πρὸς τὴν αὐγὴ, τραγούδησαν ὅλα μαζί, ὅλα μιὰ χαρὰ. Κί ἦρθε τὸ θρόισμα τοῦ Ἀνέμου, καὶ σὰν εὐρῆκε τόσο φούντωμα σὶὸ πέ-ρασμά του, πλησίασε, καὶ εἶδεν «ὅτι καλόν», καὶ τῶσειεν ὅλο, κί ἡ δροσιὰ, καὶ τῶρωμα ποῦ ἀνάδωκεν, ἦταν μεγάλη.

Τὸ ἴδιο κί ὁ Ἀπόστολος. Τί, ἂν ἔρθῃ ὁ Ξυλοκόπος κάποιε μέραν, ὁ ἐν ἀπιστίᾳ Τύραννος. Κόθοντας τέτοιο Ξύλο, ποῦ ἔζησε τις νύχτες του κάτωθε ἀπ' τᾶστρα, σὶὸ Βουνό, τὰ χέρια του καὶ τὸ Πιλέκι του χαλνᾷ· γιατί αὐτὸ ἔζησε πιά, κί ἔκαμε γύρω του καλὸ πολὺ. Ἀπὸ γενεὰ σὲ γενεὰ τὰ Πουλιὰ, κί ἀπὸ Κορφὴ σ' ἄλλη Κορφὴ, θὰ διηγούνται, πῶση τρυφὴ σὶὸ φύλλω-μά του ἀντίκρυσαν, πῶση χαρὰν ἐκεῖ μιὰ νύχτια. Τὸ ἴδιο κί ὁ Ἀέρας!

Κί ἂν ἔρθῃ ὁ Ξυλοκόπος λίγο ἀργά, μπορεῖ νὰ ἰδῇ νεκρὴ, μάταια τὴ ζήλεια του. Κρύβει Θύελλες ὁ οὐρανὸς πιδὸ δυνατές. Κί ἀσιτράφτει σὶὸ Δάσος. Καὶ θρονιᾷ. Κί ἀντιλαλεῖ ἡ θρονιὴ σὲ γκρεμούς, χαράδρες. Καὶ τέλος, μὲ ὑδάτιη φεγγαβολή, νᾶ,

φθάνει ὁ θεῖος ὁ Κεραννός, κί' ἀρπᾶ τὸ Δέντρο, κάνοτις το Θεό.

Τὸ ἴδιο κί' ὁ Ἀπόστολος, εὐλογητὸς σιὴν Κομποσιέλα. Τὸ θεῖον Ἰπόλειμμα τοῦ Κεραννοῦ τῆς Δόξας. Εἶνε αὐτὸς ποῦ κάθε ἀθυμίαν ἢ πειρασμό, με τὴν ἐλπίδα ἐνίκα.

Κακοπαθεῖ τις ἐν ὑμῖν; προσευχέσθω. Εὐθυμεῖ τις; ψαλλέτω.

Εἶνε τέλος ἐκεῖνος, ποῦ ἐδίδασκεν ἀδιάκριτα σὲ ὄλους: Μὲ προσευχὴν ἐλπιδοφόραν, ἄνθρωπος ὡσὼν ἐμᾶς, ὁ Ἡλίας, δυνατισμένος, μιὰν ὄλος ταπεινωσύνην, ἰδοὺ τοῦ προσευχήθηκε γιὰ νὰ μὴ θρέξῃ, καὶ δὲν ἔβρεξε ἐπὶ τῆς γῆς ἐνιαυτοὺς τρεῖς καὶ μῆνας ἕξι. Καὶ πάλι προσευχήθηκε ξανά, κί' ὁ οὐρανὸς ὑετὸν ἔδωκε καὶ ἡ γῆ ἐβλάστησε τὸν καρπὸν αὐτῆς. Εἶνε ἐκεῖνος, ποῦ, σιωπηλά, τέτοιο ἕνα βλέμμα ἰπύρινον ἔρριψε coram Dan-tem, ποῦ ὁ Ποιητής, ὁ Παροδίτης τοῦ Παραδείσου, ἔχασε κάθε του ὄραση ἀπ' τὸ θάμπωμα.

Κορυφώθηκεν ἡ Ἐλπίδα του· δὲν ἐλπίζει πιά, μιὰ καὶ βλέπει τοὺς Ἀγίους Ἀγγέλους ἔχοντις Χορὸ γύρω σιὴν Τριάδα. Κί' εἶνε κί' αὐτὸς μαζί, ψάλλοντις τὸ «Ἄγιος, Ἄγιος». Μὰ ὅμως, με πόση ἀγάπη σκέπτεται τὴ διδαχὴ, καὶ λέει τοῦ Νιάντε ὄλο γιὰ ἐλπίδα. Τρεῖς τὸν ρωτᾶει, ὅση κί' ἡ Τριάδα. Κί' ὁ θαυτωμένος ἀπαντᾶει σιὰ δύο, ἀφοῦ, πρώτη, ἡ Μπαιρίκη, ἡ Ἀγγελική, φανῆ σιὸ πρῶτο νάπαντήση, γιὰ ἔπαινο καὶ τῶν δύο τους.

Θᾶχη βέβαια ὁ Παράδεισος σὲ καμιὰ προσιναπὴ γωνιά του, καὶ κανένα ἀπ' ἐκεῖνα τὰ Θρανία, τὰ ξύλινα, γὰ μαῦροι, τῶν σχολειῶν. Βέβαια, ἐκεῖ καθημένος ὁ Νιάντες, θὰ πέρασε τὴ σοβαρὴ του ἐξέταση. Πῶς ἀλλοιῶς νὰ παραστήσω τὴν ξηρὴν σοβαρότητα τῶν ἐρωτήσεων τοῦ Ἀγίου. Ἡ Παναγιά με τὸ Ρόϊδο. Ἡ Παναγιά με τὸ Τριαντάφυλλον. Ὁ Νιάντες με τὸ Θρανίο!

Ὁ δὲ Θεός, κί' οἱ Ἄγιοί Του, νᾶχουν γιὰ ἔδρα τοὺς Οὐρανούς. Καὶ τὸ ὑπαπόδιον τῶν Ποδιῶν τους, ἡ Γῆ μ' ἐμῆς τοὺς ἄλλους.

Ἄλλ' ἄς προχωρήσουμε σιὴ θεῖαν ἀναστροφὴν.

(Συνέχεια)

ΤΑΚΗΣ ΠΑΠΑΤΖΩΡΗΣ

ΝΥΧΤΩΔΙΑ

Wisst ihr warum der Sarg wohl
So gross und schwer mag sein?
Ich legt' auch meine Liebe
Und meinen Schmerz hinein.

Heine

Τὸκ, τὸκ τὸκ, τὸκ,— καρφώνει βιαστικός·
Τὸκ τὸκ, τὸκ,— τῶν νεκρῶν ὁ μαραγκός.

«ᾠ μαραγκέ μου, νὰ χαρεῖς τὰ μάτια,
Μέσα στὴν καρδιά, καὶ μεσ' τὰ ἐλάτια,
Σκάλισε φέρετρο βαρὺ, ἀπλωμένο
Τὸν ἔρωτα νὰ θέσω τὸ χαμένο.»

Τὸκ, τὸκ τὸκ, τὸκ,— καρφώνει βιαστικός·
Τὸκ τὸκ, τὸκ,— τῶν νεκρῶν ὁ μαραγκός.

«Κί' ἄς ἀπλωθεῖ μετὰξι σὰν τὸ γάλα
Σὰν τὰ λευκὰ τὰ δόντια τῆς τὰ θεῖα·
Καὶ γύρω-γύρω γαλανὴ ταινία
Τὰ μάτια τῆς νὰ μιᾶζει τὰ μεγάλα.»

Τὸκ, τὸκ τὸκ, τὸκ,— καρφώνει βιαστικός·
Τὸκ τὸκ, τὸκ,— τῶν νεκρῶν ὁ μαραγκός.

«Γιατί κοντὰ σιὸ ρυάκι τὸ δροσᾶτο,
Στὴν ἀχαμνόφυλλη φτελιὰ ἀποκάτω,
Τὴν ὄραν ὅπου ὁ κοῦκος κελαῖδοῦσε.
Σιὸ λαιμὸ κάπιος ἄλλος τὴ φιλοῦσε.»

Τὸκ, τὸκ τὸκ, τὸκ,— καρφώνει βιαστικός·
Τὸκ τὸκ, τὸκ,— τῶν νεκρῶν ὁ μαραγκός.

«ᾠ μαραγκέ μου, νὰ χαρεῖς τὰ μάτια,
Μέσα στὴν καρδιά, καὶ μεσ' τὰ ἐλάτια,
Σκάλισε φέρετρο βαρὺ, ἀπλωμένο
Τὸν ἔρωτα νὰ θέσω τὸ χαμένο.»

MOREAS

ΝΙΚΟΣ ΠΡΟΗΣΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΡΩΣ

I

Ἐρωτα, φλόγ' ἀκοίμητη πού αὐξάνεις
Στὰ νέα μου σωθικά· βαθιά εὐωδία
Ποῦ τῆς καρδιάς μου τὸ ρόδο πλουταίνεις·
Ἦλιε χαρᾶς σὲ ζαφειρένια αἰθρία !
Δροσάνοιξης οὐρανογεννημένης
Ἔχεις ἐντός μου κάλλη στήσει θεῖα,
Ἦ Θεέ,— χρυσοπηγὲς ὄλο πληθαίνεις
Τᾶφθάρτα καὶ τᾶθάνατα στοιχεῖα!
Κι' ὁ λιγερόηχος Ὑμνος πού ἔχεις δώσει
Πίδακας κρουσταλλένιος νάναθρύσει
Στὸ φῶς σου καὶ χιλιόλαμπρος ν' ἀπλώσει,
Γιὰ σένα ἄς ὑψωθεῖ τούτη τῆ μέρα·
Χρυσόφτερο πουλὶ νὰ τὸν λαλήσει
Μετέωρη ἢ ψυχὴ μου στὸν αἰθέρα!

II

Τί σήμερα, ὦ ψυχὴ, θὰ τραγουδήσεις;
Τῆ ζωὴ τάχα μὲ χαρᾶς δοξάρι,
Μὴ τῆ γυναῖκα, αἰώνιο της καμάρι,
Τὰ κάλλη μὴ τῆς θάλασσας, τῆς φύσης...
Ἦ στᾶνειρο μακρὰ θὰ φτερουγίσεις,
Πρὸς τὸν ἥλιο ψηλὰ πρὸς τὸ φεγγάρι,
Τῆ μυστικὴ τους νὰ ζητήσεις χάρι,
Τὸν ὕμνο σου σὰν τὸ πουλὶ νᾶφήσεις...
Ἦ τὰ πάντα καλὰ κ' εὐλογημένα·
Ἦνειρο κ' ἡ ζωὴ κάτω ἀπ' τῆ θεῖα
Τῆς ἀνοιξης, ἀναγαλλιᾶστρα αἰθρία·
Τὰ πάντα εὐλογημένα ἀφοῦ βαθιά μου
Πλουταίνεις, ὦ ἀγία δύναμη, ὀλοένα,
Ἄφοῦ ὀλάνθιστος πάλλεσαι, Ἐρωτά μου!

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Σ. ΔΟΥΡΑΣ

ΛΟΓΟΣ - ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΑΙ Ο,ΤΙ ΣΧΕΤΙΚΟ ΜΕ ΤΟ ἜΛΟΓΟ.

ΚΟΝ Γ. ΝΑΖΟΝ. - ΝΙΚΗΣ 64 ΑΘΗΝΑ.

ἘΠΟ ΤΙΣ ΟΜΙΛΙΕΣ ΕΝΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΟΥ"

XI

CERVANTES

«L'idée fondamentale, la morale du livre, est en effet profondément triste».

— Πρὸς τί τὰ Ἰδανικά, ὅταν γύρω μας μαίνεται μιὰ σκληρὴ πραγματικότητα, ὅταν ἡ Φύση μᾶς παίζει στὰ χέρια της σὰν ἀθύρματα; Ἰδανικά... ὅποιος ἔτρεξε πίσω σας, ἔμεινε πάντοτε τελευταῖος στὸ δρόμο τῆς Ζωῆς· ὅποιος σᾶς ζήτησε πολὺ ψηλὰ, στῆς χῶρες τοῦ «πέραν» πεθαίνοντας, μόνο τότε σᾶς ἐγνώρισε, μόνο τότε σᾶς ἐμίσησε, μόνο τότε κατανόησε τὰ ράκη σας.

— Ἦ Cervantes! νομίζουν πῶς ἔγραψες τὸ βιβλίο τῆς εἰρωνίας, τὸ βιβλίο τοῦ Γέλωτα καὶ τῆς κωμωδίας· ὅμως ἂν κύτταξαν τῆ ζωὴ σου, ὦ μεγάλε ταλαίπωρε, θᾶβλεπαν πῶς δὲν ἔγραψες παρὰ τὸ βιβλίο τοῦ πόνου σου, σὰν ἀντίδοτο τῆς ἀνθρώπινης δυστυχίας σου, πῶς δὲν παράστησες, μέσα στῆς σελίδες του, παρὰ τὴν ἀηδία σου ἀπέναντι τῶν συγχρόνων σου· ἢ σκλαβιά σου στὸ Αλγερ, τὰ δεσμά τῆς φυλακῆς σου, στῆ Μαδρίτη, τὸ μελαγχολικὸ βῆμά σου, στοὺς δρόμους της, θᾶφτανε μόνο γιὰ νὰ μᾶς δόση τὸ μεγαλεῖο τῆς ψυχῆς σου, τὴ δύναμη τῆς ἐπιβολῆς σου ἐναντία στῆ Μοῖρα, τὴν ἀκλόνητη πίστη στῆ μεγαλοφυΐα σου· μὲ τὸ δύστυχο θάνατό σου φράγισες, σὰν μεγάλος ἀπαρητηὴς καὶ δημιουργὸς τῆ Μοῖρα τῶν δυνατῶν· πέθανες μὲ τὸ χαμόγελο στὰ χεῖλη, μὰ στῆ καρδιά μὲ τὴν ἀηδία καὶ τὴν ψυχρὴ λειστή στὸν Οἶκτο - πέθανες μὲ τὴν ἱκανοποίησι πῶς πρόσφερες στὸ ἄνθρωπο ὅ,τι μποροῦσε νὰ τοῦ δοθῆ καλύτερο, ἀπ' ἄνθρωπο καὶ τεχνίτη, ὅτι λυτρωτικότερο, τὸ θεῖο τύπο τῶν ἰδανικῶν σου, τῶν ἰδανικῶν, ποῦ μίσησες γιὰτὶ μέσα τους δὲ βρῆκες παρὰ τὴν ἴδια σου ματαιότητα — μᾶς χάρισες τὸν Quichotte· σὲ παρεξήγησαν ὅσοι δὲ γνώρισαν τὴ ζωὴ σου καὶ νόμισαν πῶς γκρέμιζες τὴν εὐγένεια, πῶς μυκτηρίζες τὴν ἀνδρεία, καὶ τὸν ἀγῶνα, σὺ ποῦ πολέμησες καὶ νίκησες στὸ Lépante

πῶς σάρακαζες μπρός στὰ Ἰδανικά· μαὐτὸ δὲ σημαίνει· στὸν ἥρωά σου δὲ βλέπουμε παρὰ τὴν παρεξήγηση, ποῦ φέρνει στὴν ἀκρότητα καὶ ποῦ καταντᾷ παραφροσύνη γιὰ κείνους ποῦ δὲ γνώρισαν τὴ Ζωὴ παρὰ μέσα στὰ βιβλία καὶ τὴ θεωρία, μέσα στὴ παράδοση καὶ τὸ παρελθόν· ἂν ἐπανέλαβες τὴ φράση τοῦ Ὁμάρ γιὰ τὰ βιβλία τῆς Ἀλεξάνδρειας, ἂν ἔστειλες στὴ φωτιὰ ὅλα τὰ βιβλία τῆς ἱπποσύνης καὶ ὄχι λιγώτερα τῶν ποιητῶν, τῶκανες γιὰτὶ γνώρισες κατὰβαθα τὸ μάταιο τῆς γνώσης καὶ τῆς θεωρίας, σὰν ἕνας τίμιος, ποῦ δὲν ἀνέχεται τὴ φλυαρία καὶ δὲ ζητάει θύματα· ὦ, ἂν ζοῦσες σήμερα πόσο θὰ θλιβόσουν, πόσο θὰ στέναζες γιὰ τὴ μόρφωση ποῦ πέρνουμε!... θᾶστελες στὴ φωτιὰ ὅλες τῆς βιβλιοθήκης, ὅλα τὰ σχολεῖα στὸ διάβολο. Πλήττοντας τὰ κουρελιασμένα ἰδανικά τῶν συγχρόνων σου, γκρεμίζοντας τοὺς ἰδανικοὺς τοίχους τῶν πατρίδων καὶ τῶν ἀνθρώπων δὲν κατέβηκες στὸν ἀγῶνα μὲ τὸ μῖσος, δὲ ζήτησες τὸν φανατισμὸ, δὲ σκόρπισες γύρω στὸ θῦμα σου παρὰ τὸν οἶκτο καὶ τὸν πικρὸ γέλωτα — τὸ γιόμισες Συγνώμη καὶ δάκρυα· ἀκόμη καὶ μέσα στὴ δράση του, ὁ τύπος σου δὲν κατεβαίνει ἀπὸ τὴν ὑψηλὴ θέση τῆς Σάτυρας· ἂν τὸν ἔντυσες μῦλα τὰ ράκη καὶ τὸν παρουσίασες στὰ μάτια μας, σὰν ἱππότη ἀπάνω σᾶλλογο ποῦ τριζύλιζε σὰν αὐτὸν ἀπὸ σαθρότητα, ἂν τοῦβαλες θῶρακα καὶ μιὰ λεκάνη κουρείου γιὰ κάσκα, ὅμως ἔδωκες στὴν ψυχὴ του τῆς εὐγενέστερες, τῆς ἀγνόστερες ἴσως διαθέσεις, ποῦ μποροῦν ποτὲ νὰ συνοδεύουν θῦμα κατεβαίνοντας στὸν ἀγῶνα μὲ τὴν ἀποτυχία σίγουρη καὶ καταδικασμένη, σὰν κάθε προσπάθεια θνητοῦ ποῦ κοιτάζει πολὺ ψηλά· ἀκόμη τὸν προοίσιες μὲ τὴν εὐλικρίνεια καὶ τὴν ἀδολότερη ἀγνότητα, ἐξαγνίζοντας τὸ θῦμα σου γιὰ τὴ φαιδρὴ του παραφροσύνη, γιὰ τὴν κωμικώτερη δράση του, δίνοντας κάποτε σαῦτὸ, τὴ γλῶσσα τῶν μεγαλύτερων ἡρώων, τῶν εὐλικρινέστερων φίλων, τὴ γλῶσσα, τέλος, μιᾶς ἀνώτερης γιὰ τοὺς καιροὺς μας Ἡθικῆς· καὶ ἡ Ἡθικὴ τοῦ Quichotte εἶνε πολὺ θαυότερη ἀπ' ὅ, τι νομίζουν μερικοὶ· εἶνε ἡ Ἡθικὴ τῆς παραφροσύνης ποῦ λογικεύεται μὲ τὴν ὀρθότερη κάποτε κρίση... μέσα στὰ χεῖλη του βάζεις τῆς εὐγενέστερες κουβέντες, τῆς θεϊκότερες φράσεις καὶ κάποτε καὶ τῆς πικρότερες ἀλήθειες· εἶνε ὁ ἄνθρωπος ποῦ γνωρίζεῖ τὴ γλῶσσα της, μὰ ποῦ ποτὲ δὲν τὴν θυμᾶται σὰν φθᾶση στὸ κύκλο τῆς δράσης· ἡ προσωπικότητα τοῦ Quichotte εἶνε διπλῆ· μίγμα λογικῆς καὶ γνώσης σὰν ἡρεμεῖ καὶ μίγμα παραφροσύνης καὶ παραφορᾶς ὅταν δρᾷ· ὦ Φαντασία, ὦ Ἔρωτα, ὦ ματαιότητες ὅταν δὲν συνοδεύεσθε ἀπὸ

τὴν ἡρεμία, ὅταν δὲν κυβερνᾶσθε ἀπὸ τὴ λογικὴ γίνεσθε συγκάτοικοι τῆς φαιδρότερης παραφροσύνης, τῆς παραφροσύνης, ποῦ νομίζει πῶς ἐνεργεῖ, ποῦ καυχᾶται πῶς ἐξευγενίζει!

— Ὁ καθέννας μας στὸ κόσμῳ ἔρχεται καὶ μὲ κάποιον ἐφιάλτη, ποῦ δὲν ἀντιλαμβάνεται τὰ δεσμά του, τὰνύπαρκα, παρὰ πεθαίνοντας — ἔρχεται νὰ σφυροκοπήσῃ τὴν πλάνη του, κνηγῶντας κάποιον ξεθωριασμένο ἰδανικό· δυστυχῶς πολλοὶ λίγοι φθάνουν τὴν ματαιότητα τῆς γνώσης καὶ συνετίζονται· ὅμως οἱ περισσότεροι πλανῶνται μέσα στοὺς ἐρημικοὺς ὀρίζοντας τῆς θεωρίας καὶ σὰν καταιβοῦν στὸν ἀγῶνα ἢ ἀπελπίζονται ἢ τὸ συνηθέστερο παραφροροῦν, ἐνῶ νομίζουν πῶς ἐκπληροῦν τὸν σκοπὸ τους, πῶς συντηροῦν τὴ ζωὴ...

— Ποιὸς κατώρθωσε νὰ φθάσῃ τὸ ὕψος τῆς ἴδιας του κωμωδίας, νὰ σταθῇ ἐκεῖ, καὶ τὴν εἰρωνευθῇ ἢ τὴν περιφρονήσῃ; πόσον ὀλίγοι κατώρθωσαν νὰ νοιώσουν τὴ μεγάλη φράση: *se moquer de soi même est tour l'art du bon goût*; θὰ πρόσθετα πῶς εἶνε τὸ ἴδιο σὰ νὰ γνώριζε κανεὶς τὸν ἑαυτὸ του τὴ στιγμή, ποῦ θᾶντίκρυζε τὰ ράκη τῆς κωμωδίας, ποῦ παίζει μὲ πρωταγωνιστὴ καὶ θῦμα τὸν ἴδιον· ποιὸς χειροκρότησε τὸν ἑαυτὸ του, ἀναγνωρίζοντας στὸν ἥρωα ἑαυτὸ του τὸ πρόσωπο τοῦ συνειδητότερου παίκτη; ἴσως κανεὶς· δυστυχῶς ὁ Quichotte βρίσκεται στᾶντίθετο στρατόπεδο· δὲν ἔχει συναίσθηση τοῦ προσώπου, ποῦ παίζει, δὲν ἔχει συναίσθηση τοῦ καιροῦ του, δὲν ἔχει κανὲν συνείδηση τοῦ τί εἶνε, ἂν εἶνε αὐτὸς ποῦ θέλει νὰ φαίνεται ἢ κάποιος ἄλλος ποῦ προσποιεῖται, δὲν ἔχει κατεύθυνση στὴς πράξεις του, προχωρεῖ μὲ μόνο κυβερνήτη τὴν τρέλλα του· «γιὰ ποῦ;» ἂν τὸν ἀρωτήσετε δὲ θᾶξερε καὶ αὐτὸς νὰ σᾶς ἀπαντήσῃ στὴς καλὲς του, στὴς λογικὲς δηλαδὴ στιγμὲς τῆς παραφροσύνης του· δὲν πρόκειται γιὰ τὴν ἀνάσταση τῆς ἱπποσύνης, ποῦ μάχεται ὅπως πολλοὶ νομίζουν· πρόκειται γιὰ τὴν ἀνάσταση καινούργιων ἰδανικῶν, ποῦ νομίζει πῶς αὐτὸς θὰ γείνη ὁ πλάνος, ἀνὰ τὸν κόσμῳ, ἀπόστολος· ὀμιλεῖ γιὰ τὸν Ἔρωτα, γιὰ τὸ Σεβασμὸ, γιὰ τὴν Ἀνδρεία, γιὰ τὴ Ζαῖ, γιὰ τὴν Τέχνη μὲ καθαρῶς δικούς του ὄρους· πρόκειται γιὰ μιὰν ἐπανάσταση ἐντελῶς δική του, ἐντελῶς πρωτότυπη· πρόκειται γιὰ μιὰν ἐπανάσταση ποῦ στηρίζεται στὴν φαιδρότερη παραφροσύνη· ἔτσι ὁ ἥρωας μας γίνετα ὁ περιεργότερος ἐπαναστάτης, ἐπαναστάτης ὄχι ἀπὸ ἀντίδραση, ἢ ἀηδία, ἀπὸ συνειδητὴ πεποίθηση ἢ φανατικὴ ἀσυνειδησία, γίνετα ἐπαναστάτης ὑπὲρ ἑνὸς ἀνυπαρκτοῦ παρελθόντος, ποῦ νομίζει στὴ

φαντασία του υπάρχον, σάν πραγματική κατάσταση· δὲν εἶνε πλέον ὁ «μεγάλος ἀσύγχρονος» καθὼς ὁ Hamlet εἶνε ὁ ἀσύγχρονος, ποῦ δὲν ἔχει τὴ δύναμη νάντικρύση τὸ παρόν του καὶ τὸ περιβάλλον του μὲ τὴν ἤρεμη ματιὰ τῆς κοινῆς λογικῆς· γίνεται γελοῖος· καὶ τί μαυτό, ἀφοῦ πραγματικῶς εἶνε εὐτυχῆς; ναί, εἶνε εὐτυχῆς γιατί δὲν αἰσθάνεται τὴν ἀπογοήτευση μετὰ τὴν ἀποτυχία, γιατί τὸ ἰδανικό του στέκεται μέσα στὴ συνείδησή του σάν ἰδανικό ποῦ μέλλει δι' αὐτοῦ νὰ πραγματοποιηθῆ καὶ δόση καρπὸς σάν τοὺς δικούς του... ἐδῶ τὴν παθαίνουμε, ὅλοι μας νομίζουμε πῶς κυριαρχοῦμε τῆς Ζωῆς, ἐνῶ αὐτὴ μᾶς εἰρωνεύεται καὶ μᾶς πληγώνει· εἶνε εὐτυχῆς γιατί εἶνε τρελλός, ὅπως ὁ ἀσυνείδητος, ὅπως ὁ ἀδιάφορος, ὅπως ὁ ἀναίσθητος· ὅμως ἡ Ζωὴ ἐκδικεῖται.. ὅσο πλατύτερη εἶνε ἡ πλάνη μας τόσο βαθύτερο εἶνε τὸ πλῆγμα τῆς ζωῆς τὴ στιγμὴ τῆς Κατανόησης! ὅ,τι ἀκόμη κρατεῖ τὸν Quichotte στὴ ζωὴ μετὰ τόσες ἀποτυχίες εἶνε πῶς διατήρησε τὴν πίστη στὸ· ἰδανικό του, σάν τὴν θερμότερη ἰδιορσκέια του· ὅ,τι σώζει τὸ θῦμα θρίσκεται ὄχι μέσα στὴ δύναμη ἀλλὰ μέσα στὴν παρανόηση. Ἄλλὰ δίπλα στὸν εὐτυχῆ μας ἥρωα μᾶς ὑψώνεται κάποιος ἄλλος τύπος, ἕνας τύπος τοῦ περιβάλλοντος, ποῦ μιλεῖ τὴ γλῶσσα του καὶ κατέχει τὴ πρακτικὴ γνῶση τῆς ζωῆς μὲνα τρόπο παράδοξο λογικῆς, ποῦ ξαφνίζει καὶ στέκεται δίπλα στὸν πρῶτο ἥρωα μὲ πολλὴ δόση προσωπικότητος μᾶς παρουσιάζεται ὁ Sancho Pança· μπροστὰ στὴ περιεργὴ ἐμφάνιση τοῦ Don Quichotte, σάν ἀντίθεση καὶ εἰρωνία, παρουσιάζεται ἕνας σχεδὸν ρακένδυτος μὲ μοναδικὸ ὄπλο, στὰ χεῖλη του, τὴν παράδοση, τὴν παροιμία καὶ τὸ κοινὸ μυαλὸ τῆς ἐποχῆς του· τὸ σχολαστικὸ πνεῦμα τῆς παράδοσης, ποῦ δὲν τολμᾷ τίποτε καὶ δὲ σέβεται παρὰ τῆς παλαιωμένες ἀξίες καὶ δὲ στρέφεται παρὰ γύρω τους, σάν ὁ κόσμος νὰ μένη στάσιμος, ἀντλῶντας κάθε του δύναμη ἀπὸ τὴ συντήρηση τοῦ παρελθόντος, κάθε τόσο μᾶς ἐμφανίζεται μὲ μορφὴ παραλλαγμένη μὰ σταθερὴ, τὴ μορφὴ τῆς λογικευόμενης λογικῆς· μπρὸς στὸν ἥρωα παρουσιάζεται σάν ἀνώτερο γιὰ νὰ δείξη πῶς οἱ νόμοι ποῦ διευθύνουν τὴ Ζωὴ μένουν σταθεροὶ γιὰ κείνους ποῦ δὲν τολμοῦν τὴν ἀποκρήρυξη καὶ γονατίζουν μπρὸς στοὺς δῆθες αἰώνιους νόμους τοῦ σύμπαντος ἀπὸ σεβασμὸ καὶ φόβο, ἀπὸ ἄγνοια ἢ ἀδιαφορία πρὸς κάτι νέο, ποῦ γι' αὐτὸ δὲν ἔχει ἀξία.

(Συνέχεια)

ΦΑΝΗΣ ΜΙΧΑΛΟΠΟΥΛΟΣ

ΛΟΓΟΣ

ΑΓΓΕΛΟΣ ΣΙΚΕΛΙΑΝΟΣ
ΝΙΚΟΣ ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ --
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΝΑΖΟΣ ---
ΤΑΚΗΣ ΠΑΠΑΤΖΩΝΗΣ -
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΟΥΡΑΣ ---
ΝΙΚΟΣ ΠΡΟΕΣΤΟΠΟΥΛΟΣ
ΦΑΝΗΣ ΜΙΧΑΛΟΠΟΥΛΟΣ

Β·V·ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ 1919

ΑΘΗΝΑ

ΤΥΠΟΙΣ "ΤΥΠΟΥ", ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ - ΑΡΙΣΤΕΙΔΟΥ

ΔΡΑΧΜΗ